

Byaplan

Byaplan

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Byaplan	4
2.1 Vad är en byaplan och hur gör man en sådan?.....	4
2.2 Arbetsredskap i utvecklingsarbetet	4
2.3 Byaplanens uppbyggnad.....	5
2.4 Planeringsprocessen öppen för alla	5
2.5 Distribution.....	5
3. Vår by idag eller faktadelen.....	6
4. Visioner och handlingsplan.....	7
5. Tips och idéer på uppgörande av plan.....	8
6. Mer information om byaplaner	10

Text: Anna-Lena af Hällström och Peter Backa, Svenska studieccentralen, 2007

Layout: Kenneth Rönkrans, Svenska studieccentralen, 2007

Illustrationer: Inga-Lis Johansson

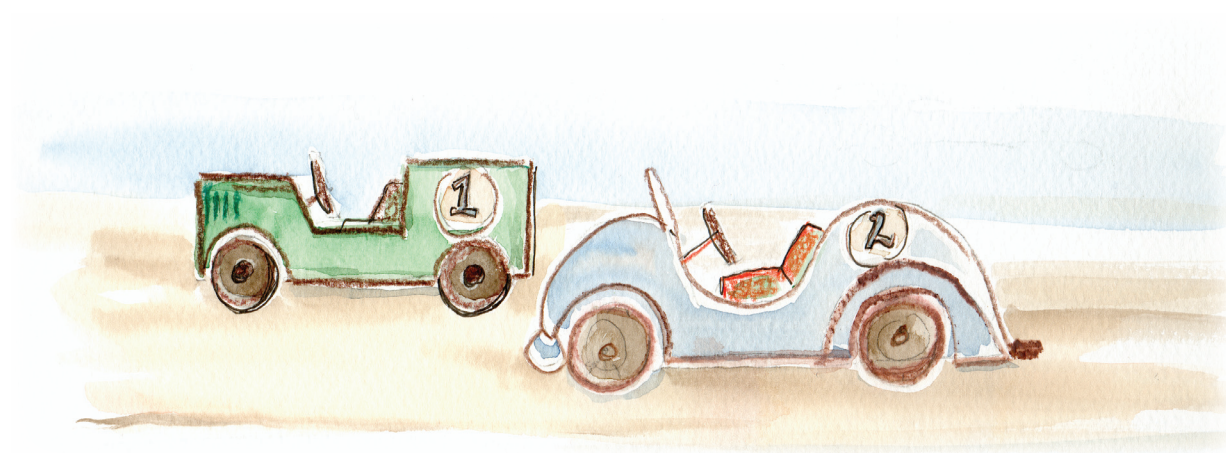
Byaplan

1. Inledning

Förändring och utveckling är någonting som ständigt sker oavsett om man vill det eller inte. När man ser av tendenser till förändring eller behov av förändring och utveckling kan man ställa sig frågan, vill man vara med och påverka förändringen och utvecklingen eller låter man sig styras och ledas av det som sker?

Genom en byaplan eftersträvas att ta fram gemensamma mål för byn för att det lokalsamhälle man lever i (genom en uppgjord och förankrad plan) skall ange riktning för utveckling. Dvs. man skall själva vara delaktiga i sin lokala omgivnings skeenden. Ofta leds en byaplanprocess av en byaförening som annars också har i sina strävanden att arbeta för att byn skall utvecklas i en för byn och byborna positiv riktning.

Byaplan

2. Byaplan

2.1 Vad är en byaplan och hur gör man en sådan?

Byaplan - att gemensamt säga ut och skriva ner hur man vill utveckla sin by

En byaplan är en plan där byborna själva säger hur de vill utveckla sin by. Byaplan utgår ifrån bybornas egna prioriteringar och önskemål. En byaplan är inte någon plan som man måste göra. Det är en plan som man kan göra om intresse finns att inom byagemenskapen ta fram en plan där man planerar några år framåt och säger vad man vill göra under de kommande åren i byn. Dvs. säger ut vad man skall satsa på, vad man vill att skall hända i byn.

Om man vill kan byaplanen bli en gedigen plan som kan ha krävt en del tid och kraftanstrengning att få fram, men den kan även vara ett enklare dokument där man enas om färre eller mindre satsningar som man skall göra. Orsaken till varför man eventuellt inte kommer sig för att börja uppgöra en byaplan kan vara rädslan för att processen med framtagandet av planen kan ses som för krävande eller omständlig. Alla byar skall själv bestämma ambitionsnivån, dvs. hur omfattande plan som skall göras. Man bör även tänka på grundorsaken till varför man går in i en process med att utarbeta en byaplan. Varför och för vem skrivs planen? Byaplaner skrivs för att man skall höra hela byns åsikter om i vilken riktning byborna själva vill utveckla sin by. Förankringen av planen är av stor vikt. Detta eftersom en god förankring ger bättre förutsättningar för att de förslag på genomföranden som bestäms i planen kan genomföras och blir genomförda.

2.2 Arbetsredskap i utvecklingsarbetet

Planen skrivs i första hand för byborna själva och skall vara ett arbetsredskap, ett hjälpmedel i utvecklingsarbetet. I andra hand kan byaplanen fungera i marknadsföringssyfte, dvs. som hjälpmedel att lyfta upp byn och visa på en handlingsvilja från bybornas sida genom att belysa den framåtsända och gemenskap som finns i byn.

En byaplan innehåller en handlingsplan som beskriver vad byborna skall göra inom de närmsta åren och genom att man lyckats skriva en byaplan visar man på att man inom byn vill och kan samarbeta, samt att man vill utveckla sin by.

Byaplan

2.3 Byaplanens uppbyggnad

Byaplan består av en beskrivning av byn. Beskrivningen kan innehålla byns avgränsningar geografiskt sätt, innehålla vilka särdrag ens by har, om näringar, kulturen, skolor, föreningar, företag, sevärdheter, historia, ålderstruktur, invånarantal, etc. Man kan kalla denna del för byn idag eller fakta del. Det är inom byn som det avgörs vad som tas med i denna del och hur omfattande man gör den.

Den andra delen av byaplan berättar om vart man vill, dvs. innehåller visioner och en handlingsplan. För vilken tid byaplanen skrivs, det vill säga för till exempel tre, fem eller tio år framåt ligger i byns händer att avgöra. Den här delen kan vara lite svårare än den första delen, eftersom det gäller att få fram genomsamma strävanden bland byborna beträffande byns utveckling.

Det gäller att ta fram idéer, bolla med dem, göra dem realistiska och omvandla dem till en handling som skrivs ner i handlingsplanen. I handlingsplanen skall det framkomma när, den av byn valda handlingen, skall verkställas. Svar på frågorna vad, när, var, vem skall ges i handlingsplanen. Det som tas med i handlingsplanen skall vara förankrat hos byborna.

2.4 Planeringsprocessen öppen för alla

Alla sammankomster kring byaplan skall vara öppna för alla bybor. Hur processen framskrider och de olika stegen resultat bör finnas till påseende på byns hemsida eller på en allmän anslagstavla så att så många som möjligt skall kunna vara delaktiga i processen och se hur den framskrider. Andra idéer på hur man kan få en öppen process är att använda sig av idélådor, sända cirkulär, arrangera seminarier, ha studiecirkel och använda sig av media.

2.5 Distribution

En färdigt skriven byaplan kan distribueras till alla hushåll i byn eller läggas fram på en allmän anslagstavla eller på byns hemsida. En byaplan bör uppdateras med ett visst antal års intervall, beroende på hur långt den sträcker sig in i framtiden.

Byaplan

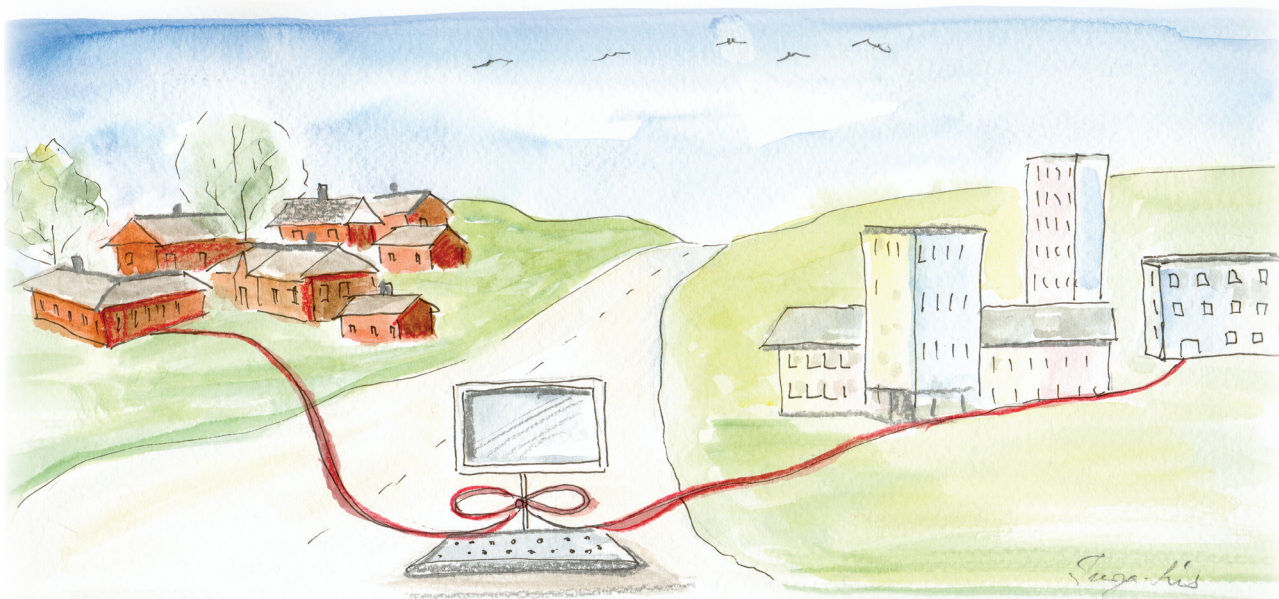
3. Vår by idag eller faktadelen

I denna del av byaplanen väljer man att ta med olika fakta som beskriver byn idag och vilken historia som präglat byn. Hur stora förhållandena mellan de delar som väljs att tas med här avgör byborna själva.

Exempel på vad denna del kan innehålla är följande: geografiskt läge och avgränsning, invånarantal, ålderstruktur, språk, näringar, företag, föreningar, sevärdheter, natur, kultur, kommunalservice, och byns särdrag.

Här gäller det att inte vara hemmablind. Denna del kan användas i marknadsföringssyfte, så man bör komma ihåg att ta med de faktorer som gör byn till vad den är idag, det som gör den speciell och värd uppmärksamhet. Denna del kan även användas till underlag för kommande utvecklingsåtgärder.

Genom att klarlägga var man står i byn idag, vad man har, kan man redogöra för vilka resurser som finns och få fram hurdana grundförutsättningarna är. Genom denna del, som man delvis också kan se som en inventering, kan man synliggöra sådant som man blivit hemmablind för och som man kanske inte trodde fanns i byn.

4. Visioner och handlingsplan

Att ta fram visioner och arbeta om vissa delar till realistiska handlingsplaner är inte lika lätt som att lista eller beskriva olika beståndsdelar som finns i byn. **Här skall byns gemensamma strävanden tas fram.** Visionen skall belysa den långsiktiga tanken man har i byn, det övergripande målet, eller drömmen om det egna lokalsamhället.

Idéer tas fram, omarbetas till förslag på åtgärd som samlas i en handlingsplan. **I handlingsplanen framgår när åtgärden skall vidtas, vad som skall göras, när det skall göras (tidsram), och vem som skall genomföra.** Hur finansieringen sköts kan även dryftas och tas med. Det som tas med i handlingsplanen skall vara förankrat hos byborna. Byborna skall vilja genomföra det som tas med i handlingsplanen.

Byaplan

5. Tips och idéer på uppgörande av plan

Här kommer några idéer och tips på vad man kan tänka på och hur man kan gå tillväga när man gör upp en byaplan;

Förankringen – demokratin

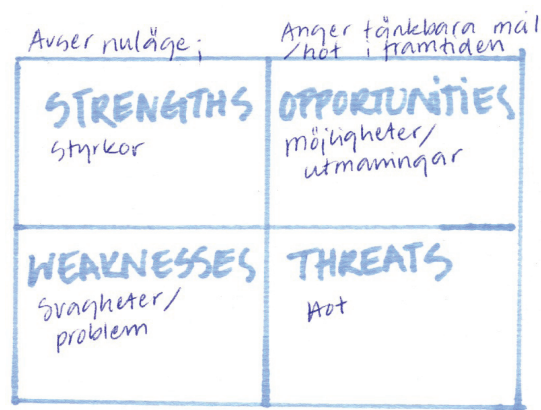
- Ta ett beslut i föreningen om att gå inför att göra en byaplan, utse arbetsgrupp som har hand om koordineringen av planeringsprocessen. Låt folk få påverka vem som skall få ingå i gruppen.
- Informera bybor och ge förslag på arbetsplan (hur man arbetar fram planen, tidsplanering, etc.)
- Öppenhet. Möjlighet att delta skall finnas för alla bybor under hela processen.
- Fundera på hur information ges och hur bybor skall engageras.

Beskrivningen av byn

- Avgör vad man vill ta med i beskrivningen av byn och hur omfattande beskrivningen skall vara. Tänk på vem som kommer att läsa planen och hur väl läsaren känner till byn.
- Exempel på vad som kan tas med i denna del är: geografiska läget, invånarantal, åldersstruktur, boendeförhållande, natur, näringar, föreningar, kultur, aktiviteter, service, sevärdheter, kommunalservice, nisch, särdrag.

Analysera nuläge

- Analysera byn utgående ifrån beskrivningen av byn. Vad finns, borde finnas och vad kan eller vill man göra i byn för att förändra på vissa förhållanden? Vilka är förutsättningarna att lyckas med olika saker? Vad är byns styrka?

Framtidsvisioner

- Arbeta fram visioner. Skapa en bild av vad man vill uppnå. Gör sedan upp gripbara mål.
- Avgör för vilken tidsperiod man lägger upp målen.
- Ta hjälp av olika metoder för att ta fram visioner och för att få fram en handlingsplan. Se t.ex. www.ssc.fi och www.methodcentre.com.

Byaplan

Profilering

- Vill man i byaplan skapa/lyfta fram en profil för byn eller visa på vad som är eller borde vara byns nisch eller vill man rikta sig till alla och allt? Vad är byn "världsbäst" på?

Helhetsgrepp

- Försök beakta alla olika saker som inverkar på byns utveckling och utvecklingsförutsättningar.
- Tänk i uppgörande av planen på balansen mellan profilering och helhet.

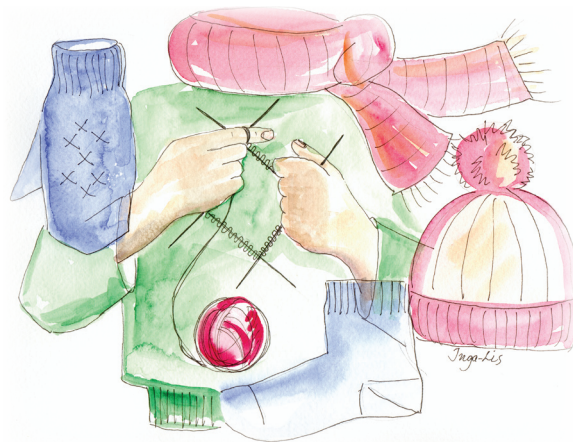
Konkretisering

- Ta fram konkreta förslag till handling eller åtgärder som skall genomföras.
- Skriv i handlingsplanen vad som skall göras (åtgärd), vem som utför (ansvariga, utförare), när det utförs (tid), hur det utförs (tillvägagångssätt) och hur åtgärder finansieras.

Beskrivning av processen

- När självaste planen, med beskrivning av byn och handlingsplanen med åtgärdsförslag är klar, är det motiverat att berätta lite om självaste processen. Dvs. hur arbetade man fram sin byaplan. I detta kapitel av byaplan kan man påvisa en öppen process och på delaktighet och demokrati.
- Analysera byaplanen innan den går i tryck eller publiceras på nätet.

Byaplan

6. Mer information om byaplaner

För mer information om byaplaner se följande webbsidor:

- www.ssc.fi
- www.methodcentre.com
- www.friametoder.se
- www.bya.net
- www.byar.fi

Eller kontakta:

Svenska studieccentralen
Rådhusgatan 21 C, 65100 VASA
Tfn: 06-320 4150

Byaplan

www.kompetenscirkeln.se

finansiärer:

Länsstyrelsen
Västerbotten

VÄSTERBOTTENS
LÄNS LANDSTING

Arbetskrafts- och
näringscentralen